

Convenio 169

de la

Organización Internacional del Trabajo sobre Pueblos Indígenas y Tribales en Países Independientes

Versión en Ngäbere

**NACIONES UNIDAS
DERECHOS HUMANOS**
OFICINA DEL ALTO COMISIONADO

*América Central
Oficina Regional*

Kuge kedäni jabtä köbö 27 sō junio kā 1989 ngwäre ngätäbäre Conferencia General de la Organización Internacional del Sribigä en su septuagésimo sexta ngätä Migä täde köbö: 5 sō septiembre kā 1991, ne kwre tä niebäre tängrä ökwä artículo 38 btä tä niebäre kore.

La Conferencia General de la Organización Internacional Sribigä-gwe:

Köböi kidänin Jutä-gö Ginebra käi-gondi Consejo de Administración de la Oficina Internacional Sribigö-gwe käräbre, btä ja ugäningä jutä kodrira ye-göndi köbö 7 sō junio kā 1989 ngwäre, en su septuagésimo sexta Ngätäbäre kwedre jabe;

Kugwe dätebäre mrüsäibäre kā kribidi jamigrä täde niebäre Convenio btä kugwe ügärede ño jutä ngäbere krägwe btä tribales, 1957;

Ngwen töre kugwedä tä niebäre Declaración Universal de Derechos Humanos btä, arado btä tä niebäre Pacto Internacional de Derechos Económico, Social y Culturales, del Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos, btä Kugwe kedä käbre Internacionales ño aune ñagare nikwidäre klabore jakisede chuidre tä niebäre;

Ruindäri nue Kugwe dädebäre internacional 1957 ja mikagrä täde ni rien btä kugwe nigwide mrä jutä ngäbere btä tribales kā tiben jokrä bidi meden töibidi mödrä-räbä Kugwe mädä dätäre internacionales ja kirierä ni ngäbere-i, nekwe Kugwe dätebäre kira ye bokan täde Kugwe mädä mrä dädere;

Nugänina gare ni ngäbe ye airebe kägwe ji ngwäne ja känen-dre bodtä ni ngäbe ja ükaningo ye niäradre äirebe täre ji-ngwen jaköne btä nuna kwin ngwiänbidi btä ja töi kira ngübare kwedre, kugwei btä ngobó migä täde kwe, ye migädre täde kā ngobran judäi ye köi gondi nunanda ye ere migäre täde jokrä;

Migwe ñörara kā jokrä bidi tiben jutä Ngäbere migä ñagare täde jaerebe jokrä Kugwe ja kiriere ye ñagare jaerebe nidre mragä chuire yebe nune ja kantibe Estado btä Kugwe krägwe ye geñe, üduäte, ja sribere btä töi kwedre kidrä nede jokrä kon;

Ngwändre töre jai jutä Ngäbe kögwe budikrä biäni ärädo btä nünä nuna Ngäbe kwräkwä kā Tribale ni ngäbegwe bö käbre ja däde túäre, ja täre ja ngätäide jokrä btä jodrún jokrä nire tärere

btä jadi biäne budikrä btä kugwe kä kribidi tiben jokrä kängäbido.

Migwe ñärära kugwe niebare nebtä ja di biäni sribegä Naciones Unidas-gwe köböire namäni täde, de la Organizaciones de las Naciones Unidas para la Agricultura y la Alimentación, de la Organizaciones de la Educación, la CViencia y la Cultura y de la Organización Mundial de la Salud, btä arado ja dibiäni sribega Institución Indigenista Interamericano, kugwe kuin ja erebe btä kugwe ja näre jokrä jirere jadäri, btä arado kugwe nebtä ja di bian ja ngünun kwedre nekwe bokan aüne näin nemen bäre kwin jadäri ni ngätäide;

Tärä ne diänina ja kedära kwin bidi ngwäre tuäde nianin-dä ökwä kwädi kwädi tuänindeda Convenio Jutä ni Ngäbere krägwe btä tribales. 1957 (núm. 107) ne gändi kwedä bäga gare blidäbie kugwe nebtä ngätäbtä mätäre, btä

Kugwe ne ribedä kä kri bidi tiben gare nüe medenbtä convenio internacional ye tä Convenio ni ngäbere-btä tä tuendäri btä arado nidre tribales, 1957, kedäni jabtä, köbö 27 sō junio kä 1989, medenbtä Convenio, medenbtä nie bie jakanen ngwäre Convenio juta Ngäbere-btä btä arado tribales, 1989:

PARTE I. BLIDÄ KUGWE KEDÄBRE-BTÄ

Artículo 1

1. Convenio ne migäi täde kugwe körebtä:

a) jutä jokrä Ngäbe nune kwräkwä tribales kä genen Gobran-gwe käibe ribe-krägwe, ye nune ja ngätäide ño-btä, ja däte btä ngwian yebidi bä jene nidre mräga ngätäide kä jokrä bidi tiben, medenbtä ja kugwe be nigädre tä nuna ni kirägwe ye erere nunanende nigwe ñagare naune tärä sribere geñe ni diekrägwe;

b) jutä ngäbe kä ngobrangwe geñe btä ribe, meden gandi ni ngäbe nune ngäbe ngätäide kä gobrängwe gandi o kä ngobran-gwe ye ni ngätäide ni ngäbe murie kedani kirä kwe yebtä ngwäre o ngobrandre kä ükaninde gandi btä arado, nune ñagare jami ngwide ño ye ere, kukwe kirä migä jokrä täde jakedära, ngwia, jab ä ngäbe btä blidä bien, o judrún bási kwedäre kugwe nebtä.

2. Töbigä btä jab ä migä ni ngäbe-gwe o tribal ye migadre üdüate kugwe ne migämäna tä ye käi kwre kändi ne kwre nöäine Con-

venio nebtä,

3. kugwe kä-degäda “Jutä” Convenio nebtä ye gandi ñagare rug-are gare kugwe ne tä jadi kiriere medengandi nie raba siba arado kugwe ja kiriere kä jokrä bidi tiben internacional.

Artículo 2

1. Gobrangwe kugwe ugarede nunankrä kwin ni Ngäbe-i, kugwe ye kandi jutä ngäbere täre näin ngäirebe siba, nuäindre ngwäire-be btä jirere jadäri nekwe kugwe täre ja kiriere juta ngäbe-i btä migädre uduate gare

2. Negandi kugwe ne noäindre körebtä arado:

a) uduade krübade juta ngäbere yebtä ka ngwändre juto, migädre täde ja erebe jokrä, ja di kiriere btä ni nidre chuire miga täde ye ere arado ni migadre täde niere Legislación nacional-gwe ni krágwe;

b) nandäre niken ja erebe jokrä kugwe ja kiriere ja dikrágwe yebtä, ngwiän btä Ja bä ngabere juta ngäbegwe yegwe arado, ni töi ngäbe ja ngätäide migadre täde btä ja bä ngäbere, ja ügak-ro ngäbegwe jokrä migadre täde;

c) ja dibiane nane nidre ngäbere ñagare nune ja erebe ja ngäide ye bokän ngidiändregá gare btä nidre ngäbe kä madabidi arado, ño tö bika kugwe ribe jakrä nidre ye ere bäsi btä nune ye kwre arado.

Artículo 3

1. Juta ngäbere btä tribales ye migadre täde kugwe jadikrä nidre mrägakrä niregwe ye ere jokrä btä täre ngwarabe kugwe bämiga kena ye ere, ñagare töi garede btä ñagare kwidare klabore.

Convenio nebtä niedä kore migämanä täde ni brärei btä ni merirei juta ngäbere ye gondi ñan ni kwida klabore gore.

2. Ñagare ni kwidare bobre jakisede juäne ó ñagare ja riere käi kandi kugwe ja kiriere ye ñan miga rabare tade btä ni digwe kwrägra jatöbidi ye ñagare dianenga nigan, btä arado kugwe tä niebare Convenio nebtä ni kiriere ye ñagare migadre jibäre nigon

Artículo 4

1. kugwe kwin ere kedäre jabtä ni ngäbe ne kiriere nekwe ni migädre täde, ja üganina, jodrún nigwe, sribi nigwe, ni bä ngäbe btä kä de nuna juta ngäberegwe ye migadre täde.

2. Ja tö jagwebidi kugwe ribebare nidre ngäbegwe ne migädre täde.

3. kugwe ja kiriere käi ngwan judo jabtä yebtä ñagare ni kwidare klabore kugwe nebtä ñagare ni migadre bobre jakisede btä ni kädäire ñagare arado kugwe ne geñe ni be kragwe,

Artículo 5

Convenio miga-mäna täde ngwäre:

a) Migädre täde btä kugwe migädre kiriere btä ja sribere ja ngätäide ye migädre täde, bä ngäbe, Ngöbo-gwe migä täde btä ngöbó denga ja töide kä jagwede btä arado kugwe täre nagäingo ngwätäide ye ere kugwe iugade rigäre krägwedre jadari o ngwärebe;

b) töi ño ye migädre täde ja erebe jokrá, dre nuäine btä ja üganingro ngäbere kwedre ye migadre úduade arado;

c) kedä jabtä arado, nändäre ngwärebe btä juta meden tö räbre ja bian siba kugwe kwedä kabre nagäingo ni ngätäide kare ye jadäre nekwe nuna täre nigwe ye rugare gare iedre nekwe kugwe mädä mrä räbare nagäinga ni ngätäide btä sribi arado.

Artículo 6

1. Convenio ne migädre täde ngwäre, gobrangwe kugwe noäine kore: a) kugwe ngwänendari kwe juta ngabere-i, kugwe nugwe gare nie bidi ngwänendari kwedre btä ni ngäbe ja üganinga blidäga yei ngwänendari, kugwe däde jabare ni krägwe legislativa-gwe o administrativas nane mädä täre mtre nibtä känengri ngwänendari; b) jodrún nugwe gare nie bidi ngäta köboi biane nekwe ni riare ja tö jagwebidi blide jakrägwe, ño nidre jenena tä nigwe jakwe jagwebidi ye ere arado, btä arado dre niere kedare migare täde ye jokra migamäna täde Instituciones keda kabre yei btä organización administrativos btä jodrún mädä kugwe dätega btä kugwe ño däde tö rabare nunankra kuin ye arado; C) kugwe nugwe gare nie ngäbei ere mtre bidi sribi rabe kwin

bäri Ja ügagro ngäbegwe btä dre noäin juta ngäbegwe ye arado, jodrün biäne kugwe ne noäinkra nekwe rabare bare gpre.

2. kugwe ngwändarida ye Convenio migada tade medenbtä noäin tö ja töi kuin bidi nungwe btä kugwe nugwe gare müe bidi ngwändarida, nekwe ja kugwe rugare gare nie gore ñagare aune mügwe ja töi jagwebidi kugwe ne noäimane gare ngwädarida müe.

Artículo 7

1. Juta ngäbere ye ja töi kwedre bidi dfre noäin tö kwedre ja gandi ye erere ribei kwe bokan aune rigäi nemen bare nunängrä bäri kwin kwe gare, nane kugw mäda tare btä kanengri, kugwe ño miga täde, ja üganinga btä kugwe mäde kwin ja üai-dengabtä btä döbrö te nuna gandi ñagare naune sribi te gandi, ngwia sri-be nungrä bäri kwin jai gore, ja ngätäide btä jab ä ngäbere btä, arado, nidre ngäbere ye tare tärä däde krägwe yedädere siba, noäimäna gandi btä nemen kwin ngwandi ye gandi btä kugwe sribe noäimäna nunagrä kwin Nacial bta Regional mädä tare nibtä känengri.

2. Nuna bobre nigwe ügarede nikrägwe btä sribi btä bren nibtä btä diri-jue ni ngäbe ngätäide, nan rigäre ngätäbtä yebidi btä jadi biäne yebidi, ne bari uduade krubade medenbtä noäine kane nünankra kwin ngwianbidi ka jokrä bidi nuna ni ngäbe yekragwe, kugwe noäin jabare nunankra kwin ni ngäbe-i ye kandi kugwe ne ere dädere arado nikrägwe

3. Gobran jokrä kogwe ñagare jadugare ne ña ñobtä aune, kä tärera ngwäre, ja tö tika tare, ngwäirebe ni ngäbe meden to jakidäi kugwebtë yebe, nekwe kugwe naganga ño ngätäi ye rugare gare gore, üai denga btä jab ä miga ngäbere btä kä te nune ye kugwe noäin jabare nunankrä bari kwin kwragwe ngware. Kugwe ngätäi btä jakida ye üduade krübade kugwe noäin to ja ngünun krägwe yebtä

4. Ngöbrangwe mädräre, ja di biäne kwe ngwairebe nidre ngäberebe. Ja ngübare btä kä te nuna ye ngübare ni ngäbe krägwe gore.

Artículo 8

1. kugwe sribebare gobrangwe noäimänane ngwäre juta ngäbere nuna nánbre kwedre ño kira ye ngwane töro jai ñagare

naune jamiga nanbre ño täde kira ye ngwandre töro jai arado.

2. nidre ngäbere ye kägwe nune ño ye migai üduate btä ja ügarkro kwedre ye migai täde kwe kugwe tuin ño ye btä, nane kugwe ne ñagare debe jamigare tade ño nieda ngobrangwe yebtä btä arado ni ni nire kkiriye kugwe dikrä Internacional yebe ñagare rabare debe ngwäre. Üduade naune, kugwe ne ügarede ño ere niere tärä sribere btä nekwe ñagare ni rabare rure jabe kore gore.

3. Tärä täkrän 1 btä 2 migämäna täde ngware ye gondi artículo ne ñagare nidre juta ngäbere kugwe nidre mrägä nune país aibe krägwe btä arado kugwe jokrá tä nede ye migare täde jirere jadari.

Artículo 9

1. kugwe ne regwedäre jabtä jaerebe sistema jurídico nacional-be btä kugwe ni nire diekrägwe kä jokrá bidi tiben rugare gare, ye gandi juta ngäbe kirá jamigwe täde ye migäre täde göbtä ja tödiän nanbre kwe kirä noäine kwedre naüne tuänendre ja tödien kira ye ere.

2. Dakwëndre btä tribunales ye kägwe kugwe karäbrera ja migä ngide yebtä ja tö digan ño kirä ni ngäbegwe ye täre kwedre tärbtä btä ja töide.

Artículo 10.

1. Ni nunänga jutä ngäbere te kwäne ngide ngwäre legislación jokrá ye gandi ngwäne töre jai ni ngäbe ye ja sribere ño, ngwian tära kwea, nune ño jabe btä ja dädere ño.

2. Kidäre ngide ñagare jaerebe nidre mräga chuirebe.

Artículo 11

Tärä jamigämäna täde negwe ñagare niere btä nidre ngäbe nune juta ngäberede ye ngide kugwe nuäimane ie kwidära bare klaboré jakise de ye nie migäre ngide, tä tänkra o ñagare, ñagan-di kugwe sribebare ni jokra krägwe ja migä ngide jaerebe.

Artículo 12

Juta Ngäbere ye kirire kugwe täre nekwe ñagare kwidäre klaboré ja kisede, btä kugwe tärerä dieigri ja migakrä ngite kwedre, ni itibe ñagare naüne ja üganinga kwedre yegwe, nekwe kugwe

diekrägwe ye migare täde, medenbtä üduate krübade kugwe nugwe gare iedre bidi tärä ne biane juta ngäbei nekwe rugäe gare iedre btä ja kida ño ngide mödöri ye rugäre gare iedre arado, kugwe biäne, räbare tuin üduade naune, blidä kwidäga migare krägwe ñagare naune kugwe ruga gare iedre bidi biäne.

PARTE II. DÖBRÖ

Artículo 13

1. Tärä ökwä Convenio btä ne migämäna täde ngware, Gobrangwe ni ngäbe krägwe kugwe üduade ye migare täde btä ja miga ngobóbtä jutä ngäbere krägwe kä-döbrö üduate, ñagare naune kedebue üduade nikrá, nunanda kä te, ñagare naune kugwe madä gare kä dián jai , bäri üduade krübade ja kedä käbtä nigwe ye migare täde.

2. Kugwe niedä köre “döbrö” Tärä äkwä 15 btä 16 yebtä dre niedä kä ye tigadre arado, ye meden nieda ni ngäbe jutäi käi te nunänbre kira ñagare näune sribi kwedre te ere niere krägwedä.

Artículo 14

1. Kä ni ngäbere-gwe ye ere biänenda niere kudre jutä ngäbere-i btä kä ye diändredä jai kirá nuna nanbre te. Bädä ärädo, kugwe rüga garebidi, ni ngäbe ye die krägwe kugwe sribere nekwe migäre täde kä te tä nune o ñagare nune ye migare tädre krägwe gare tärä ye sribere krägwe, agwa mekerabe sribire jodrun noäine mrö kwänene kä te ye abrä migadre ñörära demen krägwedre. Ne migäre täde, ni ngäbe nune kwrä-kwrä ye arado migäredäri ñörära btä nidre sribiga nane nune ño ye ngübare däri.

2. Gobrángwe kä te nuna kira ni ngäbegwe ye nöai niere kwe bidi biäne kwedre nunanga btä ni ngäbe ngübare kwe tärä sribere diegri kä kwe ye migare täde btä kä biäne kwe ni ngäbe-i

3. tärä räbare tuin kwin ere sribere kugwe ügarede biända sistema jurídico nacional kä kirá ni ngäbegwe ye biänenda boka ni ribe mekera ye erere jadäri.

Artículo 15

Mekerabe ni ngäbe jodrún kä tögwäde den nunangrä jai ye migare täde tärä sribere kirire nekwe ñagare riärede, jodrún käsen diän kira ye kiriere tärä sribere nikrá nekwe jodrún käsen dian kira

ye ere noäin täre kä nengwäe gare, ngübare btä jodrún ja töbidi ye täre ere gore.

2. Näne jodrún ka minereles o jodrún nire ja töbidi ye Gobrangwe ngwäre, nagare naune jodrún ja töbidi tiben ye kwe niere kwedre ngware, gobran yegwe kugwe noäine kore ñagare naüne tärä sribe kwe kugwe ngwändari juta ngäbe-i gore nane ni ngäbe tö ga-ga kwe kanengri, medengandi, jami jodrún ye tuen kanengri ñagare naune jami chui joen denga ñagare naune jami rubäine kanengri ngwanendari kane kwe nie. Juta ngäbe täre nain siba kugwe nebtä nekwe ngwiän biäne jodrún nebtä ye dräire jabidi gore, jodrún ne noäibtä kä jöane ngwäro ni ngätäide ngwäre üdua biane nie arado

Artículo 16

1. Nede jakane ngwäne nieda tärä äkwä nebtä nede, döbrö nuna kirá ni ngäbegwe ye käi kändi ñagare ni jonrigäre kä mädä bidi nune.

2. Nane ni ngäbe jonrigäre nune kä mädäbidi ngwäre btä jutä nigwe jonrigäri kä mädä bidi ngwäre kugwe ye noäine noäimäne ni ngäbegwe naune, noäimänane jatöbi btä ja töi nigwebidi noäindre. Ñagare niere nigwe ngwäre, ni jonrigare nune kä made kugwe nugwe gare nie ere bidi noäine ne ere tä niebäre legislación nacional-btä, kugwe ngwänendari ngwäre käkribidi arado, kä tärerä ngwäre, ye käi kändi ni blidaga ni ngäbe kiriere täre kugwe käi kandi

3. Noäin räba räbare ruin ngwäre, nidre ngäbe ye madangwäre jadäreda kä te nune mekera yede diegri kugwe tärä ñobtä janigani kä madabidi ye rigare tä ngware.

4. Ñagare ni rugareda nune ka te mekera nuna gandi ngwäre, niebäre ja ngwäreigri ye ere, nane kugwe ne ñagare töre ngwäre, kugwe nugwe gare nie bidi blidare, jutä ngäbe yegwe kugwe diäne jai, jodrún jokrä bidi, döbro ye täre ñagare naune täräbidi kä te ni jonrigare none y täre kwin kä te nuna kira nigwe ye ere, nekwe ni räbare ñagare mrönie btä jodrún jokrä täre te nekwe ni ñagare mürí niken kwe nunae kwin ja kanengwäne nigwe. Ni ngäbe tö räbare ngwiän o jodrún-e kábtä ngwäre, ye gandi töbigaredari ngwian biane ngwäre, noäine kugwe nugwe gare nie-bidi.

5. Ni janrigare nune kä mädäde btä joan nune kä mädä te ye ng-

wian biane kā nigwe üduare nāne ni janigwe kā mrā te nune ye kisede ren o jodrūn tāre mta nibtā kānengri

Artículo 17

1. ja migāre tāde kugwe kira miga jadikrāgwe döbröbtā ne ere noāine ni ngābe ja erebe kwe jabe ja ngātāide
2. Ngwānendari juta ngābe-i kā te nuna kira kwe yebtā kwidabie nendre kā madābtā ne krāgwe ja rüga töre negwe gare ñagare nāune kā biān mrā kirie kugwe tāra krāgwe btā kā te nuna ñagare ye kiriere kugwe tāra nidre dieigri arado.
3. Ni genenā chuire mōtöre ye ñagare tuanenbredre nune jutā ngābe-gwe yete nekwe kwedre ye ñagare ni ngābe tōi kira btā kā nigwe ye goire kwe nigan, döbrö nigwe ñagare naune sribi nigwe kā nigwede ye ñagare koire kwe nigān gare.

Artículo 18

Ni gene chuire mōtōri nigwe nunu kā ni ngābere-gwe ye krāgwe kugwe tārerā migāga ngide arado sribi nigwe denga nigān ye kugwe tārerā migāga ngide, meden gando gobrangwe ja biāne nekwe chuidre mōtōri ñagare kā göire kwedre ni ngābe-gan.

Artículo 19

Kugwe sribe kā biānga ngöbrāngwe ye kāgwe jutā ngābere-ie kā kuin biāne btā nigare tāde ja ere chuidre arado, nane kugwe mnemen blö nibtā ngwāre:

- a) kā ñogöre bāri kri ni Ngābere krāgwe ngwāre kā bāri kwin biāne nie btā kā ye ere biāne nie nekwe ni jadare bāri kābre ja ngātāide ngwā kā tārerā nunankrā nekwe nijadāre kābre ngwāre kā tārerā;
- b) kugwe kuin biāne nie kā nigwe Ngübākrāgwe nekwe nunan-rābāre bāri kwin ni jutāi ngābegwe gare.

PARTE III. CONTRATACIÓN Y CONDICIONES DE EMPLEO

Artículo 20

1. Gobrangwe kugwe kedäre jabtä ni kiriere, tärä däte legislación nacional btä jadi biäne ngwäire nidre ngäbere-be, kugwe dättere gene ni ngäbe kiriere nekwe sribi biänjabare iedre ngwäre kugwe kwin nugwe gare iedre täre dieikrägwe btä arado sribi ño ye tärerä gare iedre, nekwe tärä dättere legislación kugwe räbä bäre ni ngätäide sribigakrägwe jokrä tärerä ja dikrä ni ngäbe-i-

2. Gobran-gwe ja di biäne ni krägwe nekwe ñagare ni ngäbe kwidare klabore ja kisede sribi biän käi gondi btä Arado nidre srigä jokrä kri ja di biäne üduade krübade ja di biäne:

a) sribi biän käi gandi, sribi kwin biän jutä käi kandi btä sribi räba niere btä ji ngwändre sribi kwäre;

B) Sribi ja erebe noäin btä üdua biäne ja erebe nidre-be;

c) Krägä biänga miadre btä jakeda tuänbedre, mtre kä sribebare kuin sribi käi-gandi, jodrún jokrä nagäingo sribi käi-gandi biäne btä jodrún mädä keda kabre nagäingo sribi biän noäinkrä käi-gondi, ju kuin biäne arado;

d) ja di biän ja ükagrö käi-gondi, ja di biäne ja tö jagwebidi köbö biän sindical-gwe kugwe kuinbtä, btä arado ja di jagwebidi kugwe ügade jabe ngwäirebe sribi gäbe ñagare näune ja ügagrö keda kabre sribigabe

3. kugwe queda jabtä neigadre jokrä kwin nekwe:

a) sribiga nunanga juta ngäbere käi-gondi, arado sribigadre gobranbe, nane kugwe ragäga btä srib midre sribi medeni bäsaga nürä ngöga o sribi mädäbtä, btä arado sribi biän ju sribi-btä, kugwe kirire ngwändre juto jabtä kwe tä niebare legislación-btä ye kwrere, btä arado ni jokrä sribire kä gobrnagwe nede ngübada ye ere ni jokrä tärerä ja erebe, ni ye jokrä ie kugwe sribi noäi kwe-gri tä niebare legislación sribigabtäbtä kugwe biända ye kwre noäine jokrä jadäri;

a)nidre sribiga ngäbere ye ñagare täre sribi bren kwedäga nibtä noäine, mtrere kräka kän kri mübtä ye ñagare ni migare noäine nane bren kedäga kwe nibtä medenbtä btä arado sribi nada ne kwre arado ñagare noäine kräka rá burie ñagare räsäre sribi käi-gondi;

c) srigadre ngabere ñagare migare sribi nekwre noäine gwäre jokrá, btä arado ruban údua nemen ye btä ni kwidare klabore sribi kái-gondi ja kised jire;

d) sriga ngäbere ye migare táde nidre jokrá mödöri sribire ye ere-
re jokrá btä arado ni brare ni merire tärere jaerebe sribi kái-gandi
btä kugwe biäne ni kiriere nane ni miga töraábe jabe ye nieire.

4. Nan rigare nidre sribi-ga ye miga janäne ñärära arado sribi kái
biän-ie ye kwin-ä tuärebidi arado btä ara ngwiän biän iedre kwi
krägwe-a gwanendari sribi-ga ngäbe ye-i, nekwe tärä sribiga-gri
ne rabare táde kwin krúbade stiba ye kiriere ne ere tä Conven-
io-btä.

PARTE IV. FORMACIÓN PROFESIONAL, ARTESANÍA E INDUSTRIAS RURALES

Artículo 21

Ni ngäbe ye krägwe ká sribere ja erebe nidre mräga chuire-be ja
tötika kái-gandi nekwe ni tö ngidiärega ja erebe jokrá bendre.

Artículo 22

1. Kugwe kwin ngwändre ni ngäbe käne nekwe ja tö kwebidi
riäredre ja kide kugwe kedä kabre ye giebidi äune tö jatäre ngidi-
ega.

2. Kugwe-btä ja tö tika nidre ngäbegwe ye sribi ñagare káide
ngwäre ñagare naune kwedre nidre ngäbe-i ye ñagare debe
krägwe ngwäre, gobrangwe sribere nidre ngäbe ye krägwe, nidre
ngäbere täre näin ja töbidi ngätäbtä, ye gandi kwe rugä gare ie
btä arado dimigare nekwe täredre nugwe ja tötika juede ja tötike.

3. kugwe kuin diänga diriga nidre ngäbei yebtä ñogändi aune
ngwian sribere ja ngätäide täre bä migäni, nunä ño ja ngätäide
btä jab ä miga ngäbere btä drei nidre ribe ja kwrägwe ye btä
kugwe biäne ja tötikabtä. Tärä jokrá dre jabare ye dätäre ngwäre-
be nidre ngäbe dre iedre äirebe, ye mede ngwänendäri ni ngäbe
ja ükaniga yei btä ngwänendäri nidre sribigo kugwe dirigäi. Ne
räbare tuin kwin näune, juta ngäbe ye bokan äune rigäre kugwe-
dre ja tö tikagrä dirire ño rabare niegä btä kugwe sribebare jeñe
dirireni ngäbei ye drere ño niere kwedre bokan kwedre arado,
neere debe nkrä naune.

Artículo 23

Jodrún dāde, sribi kái menteni btä ja ngätäide btä köbö kwi-da kugwe ngäbe noānga btä kugwe ked kabre noāin ngwiän kwānane nunane bāri kwin nigwe gare, mündiāri ye kwre, gwä kida, mündiä kö-bidi btä kri kă-Ngogwa ükägro, kugwe ne jokrā migare täde neña ñobtä aune üduate krübade ni ngäbe krägwe btä ne kwre ni ngäbe ja bügwe kira btä kore nanbre ngwiän kanene nunānkra jai, juta ngäbe täre nāin siba, kă täre-ra krānaune, gobrangwe jadi biāne nekwe nirabare kugwe ne noaine kore btä arado niāra dieibidi dirire.

2. Juta ngäbe töräbare ngwäre, kugwe biāndre iedre, kă täre-ra naune, kugwe nugwe gare ni tōi kri migare blide krägwe btä ngwiän biāne iedre ja sribre ño kira ye täre töre btä bā ño juta kwede ye ere jokrā btä üduade krübade niādre nunane kwin käre btä ja erebe jokrā.

PARTE V. SEGURIDAD SOCIAL Y SALUD

Artículo 24

Kugwe kwin ja krāka migabtä ye bokan kwida rigare aune rabare nemen nekede kwin i ngäbe kái kondi btä kugwe ne biāne ngwäre ñagare ni kwidare klabore ja kisede.

Artículo 25

1. Gobrangwe ñagare jadügaré aune krāka biane jutä ngäbe ye kái kondi btä arado dimigare kwedre nekwe ja ükarega kwedre sribiga bren yebtä btä arado krāka biāne nuna ño ni ngāberegwe ye ere jokra btä arado krāká ngübare kwe, nekwe ni jokrā kái krāká ña rabare kwin ja nirekrā btä ja Tōi krägwe.

2. Krāká jue ye kägwe ja ükarede, kugwe nemen tuin ño erebtä, ngäbe ngätäide. Krāká biāin ye ribere kane btä biāndre ngwäire-be ni ngäbe äkwābidi btä ngwiän ñagare kwe ye täre ja töide kare, nune kă ño gandi ye ngwane töre jai, nune ño ja ngätäide btä ja sribere ño, btä arado krāká bāine ño ye ngwāndre töre jai, ja krākái migwe ño btä krä ngwābere ye ngwāndre töre arado.

3. ja ngüba ño kă sribre nuna nigwe nekwe bren niä räbare ñagare ngwāga gore btä sribi nuna ño kă kuin te ye ni tära ja ngätäide diebidi noāine btä arado Ka sribere ñon una nigwe kāide niebajere krä jue-gwe ye ere noāine, bādārabe ñagare kă

kwidarega jabidi ni kira ja ñaire ño ye ngwändre töre jai arado.

4. kráká biän jabäre ni ngätäi ye noäine ngwäirebe nidre mädä sribigä kráká btäbe, ngwiän btä ni ngäbe bä ñon une kä gobrängwede ye ere.

PARTE VI. EDUCACIÓN Y MEDIOS DE COMUNICACIÓN

Artículo 26

Kugwe kwin bokän ruga gare nidre ngäbei jekedäre jabtä nekwe tärä dre ye rugäre nugwe gare idre täde ja erebe jokró, ñagare naune ja tötikaga ngäbe ye migare täde nidre mödöri yebe ja ere jokrá.

Artículo 27

1. kugwe biän ja tötikagrä btä kugwe däde diriga nidre ngäbe-i ye sribere btä biäne ngwäirebe bendre nekwe nidre ye tö dre rebei ja käide yekwre riare nemen bäre, btä kugwe nagäningo kirá btädre ye dredäre täräbtä btä ño gandi nanbre jodrún dätäre ye drere btä aradó ja kwedana nanbre ño kira ja ngätäide ye drere arado, ngwiänbtä btä ja däde ngäbe.

2. Däkwien chuire ie kugwe ne kwin nugwe gare kögwe ñagare jadugare anue ni tögwidiärega btä täre tärä dädebtä näin arado btä kugwe biän datebare täräbtä ye biän rigare ja tötikagrä aune tädre arado, nekwre nigwräre jakane ngwäirebe boka aune ni ngäbe airebe jadäre kugwe ne drere ja ngätäide gare, ne ere noäine kä rabärede ngwäre.

3. btä arado, ja ügacrö nanbre kirá ye kirire kugwe tära ngwäne töre jai gobrangwe ne ere ni tö täre ja ügaigro naune jadi biäne kwe btä ja tötika nanbre ño kirá ye ere, ja ükagró kira ye noäine naune ja ükarekrö kugwe ñobtä niebare chuidre ye ere noäine naune rabare debe ngwänendari. Ne ere rabare bare näune jodrún biäne täde noäinkrá nie.

Artículo 28

1. Noäin räbä räbere ruin naune, ngäbäkré kia ngäbere ñagö täräbtä drere iedre btä arado blide jakugwere ye tigä dre iedre ñagare naune blida kugwe bäri krubade käide ye btä ñagö btä tiga dre iedre. Ne ere ñagare räbä rabäre ruin ngwäre, Däkwien-dre sribi kugwebtä kagwe ngwänendäri ni ngäbei nekwe boka

aune blidä jakugwe ja ngwätäide ye tiga btä ñagö dre jadäre gare.

2. Kugwe rüga gare ni ngäbei ngwandre ni ngätäide nekwe bli-da mötöri ye jadäre ugwe gare ñagare naune blida mädä chuire jadäre nugwe gare kuin jirere jadä nidre ngäbe-i gare.

3. Kugwe kuin dätere nekwe ni ngäbe kugwe ñagare riärede btä kugwe kuin biändre nunänkra bäri kuin gare btä arado nunä nan-bre kira ni ngäbegwe ye ere nuna däre ja ngätäide.

Artículo 29

Kugwe dirire nidre kiä-ie ye btä kugwe jokrá kirä ni ngäbegwe btä chuigwe drere girere kuin tade iedre jadäri btä nekwre aune töi rábäi bäri kri kugwe kuin rugäi gare iedre kore aune töi rabä ñagare ruin bobre iedre btä rado niga rabäre tade ja erebe nidre kiä madä medenibe btä ara kwäräidre kiä nune kã gobrengwe jokra teben rabäre jaerebe gare.

Artículo 30

1. Gobran-gwe kugwe kedäre jadä ni ngäbe töbike ye kwrere bäsi btä ja däte jutä ngäbe töi ye kwre, kugwe dädebäre di kiri-ere ye drere iedre gore btä drebtä aune tö diän ye arado, bäri üduade sribibtä kã ngondi kugwe nagango, ngwian gänain rababtä, kugwe tärä diri ja töikrägwebtä btä bren-btä, jodrún biän ni ngätäide nune kwin gare btä aradokugwe kuin ja dikrä nie tä niebare kuin bongrabe Convenio nebtä ja ngünun.

2. Meden gandi kore, non rábä niken, rábä tuin kwin naune, tärä kwidä ngäberebtä btä blida biän kã ye kondi kugwe biändre rabäre nidre ngäbe-i niäradre blide ye kugwere.

Artículo 31

Kuin krübade kugwe diriga kedare jabtä direre gare kã jokrá go-brangwe kã bidi, bäri üduade krübade nidre blidäga ngäbe-be yegwe noäine kore, kegwe bokan aune ni ngäbe ñagare kwidä jadäre klaboré jakisede gore. Meden gandi, Ja di ngwandre kugwe naganinga kirä ni ngäbe ngätäide ye tigadre ngäbere btä tärä diriga diri juede ye jokrá kwidäre ngäbere kore aune nunan rábäi ja ere, mtre btä ni ñokrá tärä sribe ye ere bã miga kwi btä ja däre ngabee juta kwede ye rebe btädre.

PARTE VII. CONTACTOS Y COOPERACIÓN A TRAVÉS DE LAS FRONTERAS

Artículo 32

Gobrangwe kogwe kugwe rüga gare ni ngäbei ribere ni krägwe, medengandi kuin krübade niädregwe ja kugwe gare gondi kä kribi ni krägwe, nekwe bäsa däre jai nigwe btä ja di biändäre jai juta ngäbegwe gore btä nidre nune tribales kogwe kä Gobrangwe ngätäi jai ye bare tiben bäre kwe jai gore, btä sribi däre jabe gore btä ngwiän, nuna ja ngätaide, ja däre ngäbe, ja miga ngobóbtä btä kä ngüba kwin.

PARTE VIII. ADMINISTRACIÓN

Partículo 33

1. Däkwéndre jokrä sribiga gobranbe kugwe jokräbtä kisede Convenio migäbie nekwe riaradregwe niere jusribi ga mädä tära ñagare naune kugwe mäda tära jodrún ribe ni ngäbe ngätäide ye ngübagä nekwe nane kugwe ye mädä täre, btä ju sriga yei kugwe mädä tära kugwe biäne nidre ngäbere-i gore ne ere tä ribebare nidre sribiga gobranbe jokrä btä.

2. kugwe ribe yebtä kugwe kore täre:

a) noäin ño bämigare, biän lo bämigare, biänrabarerä btä de-beä ngwändäri, ngwäirebe noäine jutä ngäberebe, ño ganid Convenio ne migadre täde gare;

b) kugwe biän kiäka legislativas btä arado däkwiéndre sribi mädädre btä täre gare ja töide ñogandi aune kugwe ne bokañ rübäi nemen bare ngwäirebe nidre ngäbe-be

PARTE IX. DISPOSICIONES GENERALES

Artículo 34

Ja töbidi kugwe diändre jabtä btä kugwe kore gare Convenio kedä jabtä nekwe bokañ aune jadäre nemen bäre, ngwändre töre jai kä Ngöbrän-gwe ye ño ye ere kugwe ne noäimänane käi-de.

Artículo 35

Kugwe-dä niebäre Convenio-nebtä migämänane täde ngwäre kugwe ja kiriere ngwäne töre jai btä ne käi gandi kugwe kuin ni

ngäbe kiriere tä convenio mädä känengri btä kugwe mädä biän ye kanengri arado, tä ji ere kä kribidi tiben internacionales, kugwe ügade jami täde, o tärä sribe ja miga täde gare, ngobó miga täde, kugwe sribe ja ngätäide o kugwe ügade nacionales.

PARTE X. DISPOSICIONES FINALES

Artículo 36

Convenio nebtä kugwe ni ngäbe kiriere ngwändarida btä arado nidre nune kwräkwä tribales, 1957.

Artículo 37

Convenio nebtä ja kise tä miga kuin nie ngwä nieda nidre ngäbei , nekwe tigare täräbtä, al Director General de la Oficina Inerraccional de Trabajo.

Artículo 38

1. convenio ne migäi täde nidre jakedäni aibe kwe kä Miembros de la Organización Internacional del Sribiga kuin migäi täde niebare tigani täräbtä Director General-gwe aibe kogwe migäidi täde.

2. kuin nuäin migwe täde ye kandi migärabai kä kwädi ngware nidre jokrä kwe Miembros kä tigani täräbtä däkwién Director General-gwe.

3. kugwe ñinina ye ngwäre, Convenio ne migäi täde, ni idre idre Miembro kwe, migäirä täräbtä kä kwädi gire ngwäre migäi täde ni jokrä kwe.

Artículo 39

1. Ni jokrä idre idre kägwe Convenio kwin niebare ñabare räbare täde kä rigärerä tä kwäjdä ngwäre kädrere, köbö ñongwäne migäi täde niebare ye ñagare räbare ngwäre, ni ere ja kugwe biäne täräbtä, kä tigare täräbtä, Dakwién Director General de la Oficina Internacional de Sribi. Kugwe dre kä kribidi ye räbare bäre kä kwädi badibe tigani ñogwäne täräbtä ye käi kwädi bätibe.

2. Ni jokrä jä ügäninga kägwe kugw kuin biäni Convenio-btä btä arado, kä rigänerä tä kwäjätä ngwäre kä kwäjätä niebare ye rigare tä nwäre tä niebare tä ökwä nebtä, kugwe ni dieigri ja kidä ngitebtä ñagare noäne tä niebä artículo nebtä, ye gandi migädre

tä kä kwäjätä bätibe ngwäre, btä Convenio ne kädre räbä jirere jadäri ñagare deb ngwäre noäine kä rigarera tä kwäjätä bätibe, tä niebä articulobtä nede ere noäine jadäri.

Artículo 40

1. Däkwien kri kä Director General de la Oficina Internacional ni-dre jokrä Jakedäni sribigä Organización Internacional del Trabajo ni kä tikäga täräbtä, kugwe kwin biäne niere btä kugwe ñagare debe niere Nidre Miembros de la Orgaización-ie.

2. Nidre sribigä Miembro de la Organización käräre täräbtä kugwe biäne kedebú tuädre gore nidre ja kä tikäga täräbtä ie kugwe biäne, Däkwien Sribigo kä Director General kögwe nidre jakedäga Miembros de la Organización ölo jagäi kugwe köböi biäin tärä Convenio migäi täde.

Artículo 41

Däkwien kri sribiga kä Director General de la Oficina Internacional del Sribigä kugwe biäin kwe Secretario General de las Naciones Unidas, tigäni tätäbtä ye ngwäre ño tä niebäre tärä äkwä Artículo 102 de la Carta de las Naciones Unidas ye kwrere, kugwe biäin täte dre niebäre tärä tuädebtä ye erere jadäri, kugwe niebäre btä ja kwidä klabore kädre kä kribidi tigani täräbtä tä niebäre artículos nede ye kwre.

Artículo 42

Noäin tä räbare ñongwáne ere ngwäre, el Tödiänga Ngübäga de la Oficina Internacional del Sribiga presentara Ngätä kri kö Conferencia dre kädrebäre ye Convenio-btä ye biän kwe täräbtä, btä räbäi tuin kuin iedre naune kugwe ño kadre ngätä Conferencia köböi naire ye erere noäin kwedre jokrä o rüäre.

Artículo 43

1. Nane ngätä Conferecia nöire convenio mrä kedäre jabtä kugwe tigani btätuädäri tö räbare jokrä ngwäre o ñagare jokrä ngwäre, btä kugwe mädä mrä tä niebäre convenio-btä ngwäre ne kwre noäine:

a) kwin niere, ni itibe Miebri kwe, convenio mrä yebtä ngwäre noäin kore, ipso jure, ye ngwäre Convenio jakida räbä gwäkane ngide, agwäna niera kugwe tä nierbare artículo 39 ye gandi, con-

venio mrä däte ye migä nimenän täde naune;

b) convenio mrä dätebare köböi näire miga täde ye ngwäre tuäre, Convenio tuin ja ngwäre ne juekedái nekwe nidre Miebroš yegwe ñagare kugwe mädä diänga btä.

2. Convenio ne migä täi könibe täde ja känengwäne näne, bä tä migäni btä dre dre niedä btä ye jookrá, nidre Miembros kogwe debe kuin niebare kwe btä ara kogwe ñagare niebare convenio däte mräbtä.

Articulo 44

Tä tigani ingles-gwere btä francesa-gwere tärä Convenio tä tigäni ye arado kwin ja erebe kwin jaerebe. Convenio tänkrä ökwä(169) Jutä ni Ngäbereregwe-btä btä arado ni Ngäbe ñagare nune kä kedeitibe kondi kä jeñe ngobrangwe

TÄRÄ MÖTÖRI KIDÄNI NGÄBERE

CONSULTA
INDIGENA
COSTA RICA